

Liikennevaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Hallituksen esitys vesiliikennelainsäädännön muuttamisesta

Eduskunta on 14 päivänä toukokuuta 1996 lähettänyt liikennevaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 66/1996 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Raimo Kurki ja vanhempi hallitussihteeri Aila Salminen liikenneministeriöstä, ylitarkastaja Ulla Kaarikivi-Laine ympäristöministeriöstä, toimistopäällikkö Jukka Häkämies Merenkulkuhallituksesta, piiripäällikkö Markku Mylly Pohjanlahden merenkulkupiiristä, lakimies Martti Reinikka Hämeen ympäristökeskuksesta, merenkulun ylitarkastaja Reijo Gustafsson Veneilyasiain neuvottelukunnasta, pääsihteeri Jorma Leppänen Saaristoasiain neuvottelukunnasta, pääsihteeri Esko Joutsamo Suomen luonnonsuojeluliitosta, lakimies Seppo Huuskonen Oulun maaseutukeskuksesta, projektipäällikkö Kerstin Ekman Suomen liikunta ja urheilu ry:stä sekä koulutus­päällikkö Jukka Läärä Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi vesiliikennelaki, joka korvaisi nykyisen vene­liikennelain. Vesiliikennelain tarkoituksena olisi sekä vesiliikenteen turvallisuuden edistäminen että vesikulkuneuvojen käytöstä aiheutuvien ympäristö- ja muiden haittojen ehkäiseminen. Vesiliikennelaki sisältäisi vesillä liikkujaa, vesikulkuneuvoja ja niiden varusteita sekä vesillä liikkumista koskevia säännöksiä.

Valiokunnan kannanotot

Liikennevaliokunta tukee hallituksen pyrki­myksiä vesiliikenteen turvallisuuden edistä­miseksi. Suomessa hukkuu vuosittain 200—250 ihmistä. Kaikista hukkuneista noin 100 saa surmansa veneonnettomuuksissa (suhteellisesti Pohjoismaiden korkein hukkuneiden määrä) eli

n. 100 000 venettä kohti 15 kuollutta vuodessa. Vastaava luku Ruotsissa on viisi. Leimallista suurimmalle osalle onnettomuuksista on, että ne tapahtuvat sisävesillä pienillä moottori- ja soutu­veneillä.

Nykyinen vene­liikennelainsäädäntö vuodelta 1969 myöhempine muutoksineen ei sisällöltään vastaa nykyajan vaatimuksia. Veneilyturvalli­suuden parantamiseksi on toimittava monella tavalla. Työhön osallistuu viranomaisten lisäksi järjestöjä, yrityksiä ja yksityishenkilöitä.

Viranomaisten vastuulla ovat muun muassa säädökset ja valvonta. Niiden avulla on pyrittävä varmistamaan, että veneet ja veneiden varusteet sekä hengenpelastusvälineet ovat asianmukaisia. Veneturvallisuustyön tavoitteena on saada ihmiset omaksumaan vesillä liikkumisessa tarvittavat tiedot, taidot ja asenteet. Tämä tarkoittaa kykyä hallita venettä, karttojen ja merimerkkien tuntemusta, oikeita varusteita sekä muut vesillä liik­kajat, ympäristön ja luonnon huomioon ottavaa asennetta.

Turvallisuustavoitteen saavuttamiseksi lain­säädäntötyön ohella valistukseen ja koulutuk­seen on panostettava nykyistä enemmän. Tärkeä kohderyhmä ovat muun muassa koululaiset. Vä­kilukuun suhteutettuna Suomessa on vuosina 1991—1995 hukkunut noin kolme kertaa enem­män ihmisiä kuin Ruotsissa. Yksi ero on koulun uimaopetuksessa. Ruotsissa vaaditaan perus­koulun 5. luokalla jokaiselta oppilaalta 200 metrin uimataito. Suomessa sitä ei käytännössä vaa­dita, vaikka opetushallituksen julkaisuun ”Pe­ruskoulun opetussuunnitelman tavoitteet 1994” tavoitteeksi on asetettu opettaa jokaiselle uima­taito. Liikennevaliokunta pitää välttämättömänä, että hallitus toimii siten, että oppilaitokset toimivat uimataidon opettamiseksi opetushalli­tuksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Edelleen liikennevaliokunta toteaa, että veneily­harrastajat voidaan jakaa useaan ryhmään: ammatinharjoittajat ja veneilijät, joiden päähar­rastus on veneily matka-, retki- tai kilpaveneellä, sekä veneilijät, jotka käyttävät venettä jonkin

muun harrastuksen yhteydessä, kuten kesämökkillään aikaansa viettävät ihmiset ja kalastuksen harrastajat. Valiokunta huomauttaa, että vesikulkuneuvot ja niiden käyttöalueet ovat hyvin monenlaisia.

Liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että vesikulkuneuvoissa on pelastusvälineistöä. Liikennevaliokunta kuitenkin toivoo, että asetusta ja alemmanasteisia määräyksiä valmisteltaessa selvitetään, voitaisiinko vesikulkuneuvot ja niiden käyttöalueet ryhmitellä siten, ettei pelastautumisvälineitä erityisissä tapauksissa vaadittaisi.

Muutosehdotukset

5 §. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan muun muassa hälytystehtävässä olevat valvontaviranomaiset voisivat tietyn edellytyksen poiketa vesiliikenteen liikennesääntöjen noudattamisesta ja vesiliikennemerkein osoitetuista määräyksistä, kielloista ja rajoituksista. Koska meriteiden säännöistä voidaan antaa poikkeuksia vain sisäisillä kulkuvesillä, liikennevaliokunta esittää ehdotettua pykälän 3 momenttia korjattavaksi.

6 §. Pienten vesikulkuneuvojen kuljettajia koskevilta osin lakitekstiä on syytä tarkentaa. Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan vesi-

kulkuneuvon kuljettajana ei saisi toimia henkilö, jolla ei ole olosuhteisiin nähden tarvittavaa ikää, kykyä ja taitoa.

Olosuhteita harkittaessa tulisi ottaa huomioon muun muassa vesiliikennealue, jolla vesikulkuneuvoa käytetään, vesikulkuneuvon koko ja moottoriteho ynnä muut itse kulkuneuvon liittyvät asiat ja itse kuljettajaan liittyvät seikat.

15 §. Alueellisista kielloista ja rajoituksista koskevan pykälän 3 momentissa on kirjoitusvirhe, jonka liikennevaliokunta ehdottaa korjattavaksi.

28 §. Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu sitä, että myös vapaakunnan viranomainen on vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä annetun lain (592/89) 2 §:n 9 kohdan nojalla voinut tehdä päätöksiä, jotka koskevat muun muassa veneliikennelain 3 a §:ssä säädettyjä kieltoja ja rajoituksia. Edellä sanotun johdosta liikennevaliokunta ehdottaa lakiesityksen 28 §:n siirtymäsäännökseen lisättäväksi uuden 2 momentin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Vesiliikennelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—4 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Vesillä liikkujaa koskevat säännökset

5 §

Vesillä liikkujaa koskevat yleiset velvollisuudet

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kiireellisessä virka-, sairaankuljetus- tai pelastustehtävässä oleva valvontaviranomainen taikka pelastuslaitoksen, meripelastusyksikön tai puolustusvoimien vesikulkuneuvon kuljettaja

saa tehtävän sitä edellyttäessä tarpeellista varovaisuutta noudattaen poiketa *sisäisillä kulkuvesillä* edellä tarkoitetuista liikennesäännöistä, määräyksistä, kielloista ja rajoituksista paitsi väistämisvelvollisuudesta. Jos olosuhteet sitä edellyttävät, tulee tällöin antaa erityisiä ääni- ja valomerkkejä.

6 §

Vesikulkuneuvon kuljettajaa koskevat yleiset vaatimukset

Vesikulkuneuvon kuljettajana ei saa toimia henkilö, jolla ei ole olosuhteisiin nähden tarvittavaa ikää, kykyä ja taitoa.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Vesikulkuneuvoja koskevat säännökset

8—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Liikkumista koskevat säännökset

11—14 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

15 §

Alueelliset kiellot ja rajoitukset

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kielto tai rajoitus ei nopeusrajoitusta lukuun ottamatta koske työnteon tai asunnon sijainnin vuoksi tarpeellista vesikulkuneuvon (poist.) käyttöä taikka vaikeasti liikuntavammaisen henkilön vesikulkuneuvon käyttöä, ellei päätöksessä erityisen painavasta syystä toisin määrätä. Virka-, sairaankuljetus- ja pelastustoimen suorittamiseksi sekä muusta vastaavasta syystä välttämä-

tön vesikulkuneuvolla liikkuminen on sallittu kiellosta tai rajoituksesta huolimatta. Sama koskee puolustusvoimien toimintaa.

16—20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

21—27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

28 §

Siirtymäsäännös

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Samoin on vapaakunnan viranomaisen vapaakunnan oikeudesta poiketa eräistä säännöksistä ja määräyksistä annetun lain 2 §:n 9 kohdan nojalla siirretyn päätösvallan mukaisesti määräämä vene liikennelain 3 a §:ssä säädetty kielto tai rajoitus voimassa sitä koskevassa päätöksessä mainitun ajan, jollei päätöstä tämän lain nojalla muuteta tai kumota. (Uusi)

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Pauli Saapunki /kesk, varapuheenjohtaja Esko-Juhani Tennilä /va-r, jäsenet Klaus Bremer /r, Tarja Filatov /sd,

Risto Kuisma /sd, Suvi Lindén /kok, Eero Lämsä /kesk, Raimo Mähönen /sd, Tero Mölsä /kesk, Reino Ojala /sd ja Tuija Maaret Pykäläinen /vihr sekä varajäsen Tauno Pehkonen /skl.

Vastalause

Hallituksen esitys vesiliikennelaiksi on kauttaaltaan hätäisen kiireen leimaama, yksityiskohdissaan ylimalkainen, epämääräinen ja liian tulkinvarainen. Se annettiin liikennevaliokunnan käsiteltäväksi 21.5.1996 ja oli puristettava mietintöön 4.6.1996, jotta se voisi tulla voimaan esitetyn tavoitteen mukaan jo 16.6.1996. Liikennevaliokunnalle annettiin näin käytännössä ai-

van liian vähän aikaa käsitellä lakiehdotusta sillä huolellisuudella, jota laajan kokonaisuuden kunnollinen käsittely olisi edellyttänyt.

Valiokunta hyväksyy 9 §:ssä ministeriölle lain tarkoituseriä laajemmat valtuudet säätää asetuksia. Liikennevaliokunnalle ei annettu asetusluonnosta käsittelyn tueksi. Liikennevaliokunnan eri pyynnöstä ministeriö toimitti mietinnön

valmistumista edeltäneellä viikolla asetushahmotelman, josta ministeriö saman tien ilmoitti, ettei se pidä paikkaansa. Liikennevaliokunnan olisi pitänyt rajata asetukset täsmennetyin perustein lain puitteisiin.

Edellä esittämäni perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin mietinnön mukaisena paitsi 6 ja 12 § näin kuuluvina:

6 §

Vesikulkuneuvon kuljettajaa koskevat yleiset vaatimukset

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Merenkulkuhallitus voi, ottaen huomioon vesikulkuneuvon koon, lajin, käyttötarkoituksen ja liikkumisalueen, määrätä, että tietyn vesikulkuneuvotyypin tai yksittäisen kulkuneuvon kul-

jettajan on oltava täyttänyt 15 vuotta ja osoittanut merenkulkuhallituksen tarkemmin edellyttämät tiedot ja kyvyn kysymyksessä olevan vesikulkuneuvotyypin tai yksittäisen vesikulkuneuvon kuljettamiseen.

12 §

Vesikulkuneuvon tarkastaminen ja sen käytön estäminen

Vesikulkuneuvon kuljettaja on velvollinen noudattamaan valvontaviranomaisen vesikulkuneuvon rakenteen, varusteiden, kunnon sekä asiakirjojen tarkastamiseksi antamia määräyksiä sekä sallimaan vesikulkuneuvon merikelpoisuuden sekä rungon ja moottorin yksilöintitietojen tarkastamisen. Valvontaviranomaisen suorittamasta tarkastuksesta ei saa aiheutua *vahinkoa tai kohtuutonta* haittaa.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1996

Klaus Bremer /r